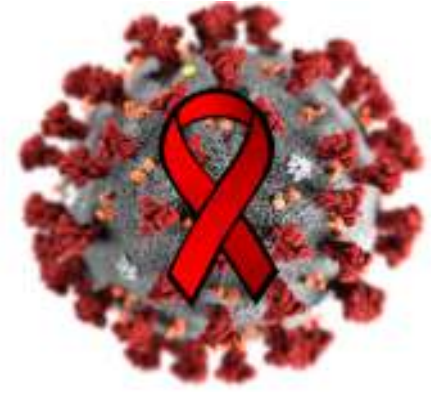

Pandemide Komorbidite Yönetimi

HIV/AIDS Kongresi, 19.11.2021

Prof. Dr. Çiğdem Ataman Hatipođlu

Sağlık Bilimleri Üniversitesi

Ankara Eğitim ve Araştırma Hastanesi

Enfeksiyon Hastalıkları ve Klinik Mikrobiyoloji Kliniđi

Sunum planı

- HIV, Covid-19 ve komorbiditelerin önemi
- Rehber önerileri
- Komorbidite yönetimi

HIV ve Covid-19

- **Sindemi:** Bir popülasyonda sinerjistik etki göstererek hastalık yükünü artıran iki veya daha fazla salgının birarada olması
- **İki küresel salgın: HIV, Covid-19**

Pandemi sırasında tıbbi hizmetler

COVID-19 salgını sırasında kaynaklar ve sağlık personeli COVID-19 ile m¼cadeleye yönlendirildi, birçok sağlık hizmeti yanında HIV bakımı sunumu da etkilendi

Amimo F, Trop Med Health. 2020;48:32

Sun S, AIDS Behav. 2020

Pinto RM, AIDS Behav. 2020

HIV ile enfekte hastaların yaklaşık %19'u pandemi nedeniyle ARV ilaçlarını alamadı

- Covid'e yakalanma korkusu
- HIV/AIDS önleme ve kontrol merkezleri, COVID-19 tedavi merkezlerine dönüştürüldü

Holt E. HIV services take a backseat to COVID-19 in Russia. 2020

Adadi P, J Med Virol. 2020:jmv.26118

HIV topluluğu sağlıklarını korumak için savunmasız bir durumda kaldı

HIV, Covid-19 ve komorbiditeler

- Mart 2020'de CDC, HIV ile yaşayan bireyleri COVID-19 hastalığı için şiddetli risk altında olabilecek bir popülasyon olarak vurguladı
- HIV ile yaşayan kişilerin DM, HT, KVH ve kronik akciğer hastalığı gibi komorbid hastalık riskleri aynı yaştaki HIV ile infekte olmayan kişilere göre daha fazla

Dufau P, AIDS Lond Engl 2018;32:1651–60
Shah ASV, Circulation 2018;138:1100–12

- Yaşlanmanın kendisi ve HIV ve/veya ART'nin neden olduğu kronik inflamasyon komorbiditelere neden olan mekanizmalar

Heckman TG, Behav Med Wash DC. 2014;40:81–4

- Hem yaşlanma hem de hipertansiyon, diyabet ve kronik obstrüktif akciğer hastalığı gibi komorbiditeler ciddi COVID-19 hastalığı için de risk faktörleri

Guan W-J, N Engl J Med. 2020

HIV/SARS-CoV-2 coinfection: A global perspective

Osman N. Kanwugu¹ | Parise Adadi²

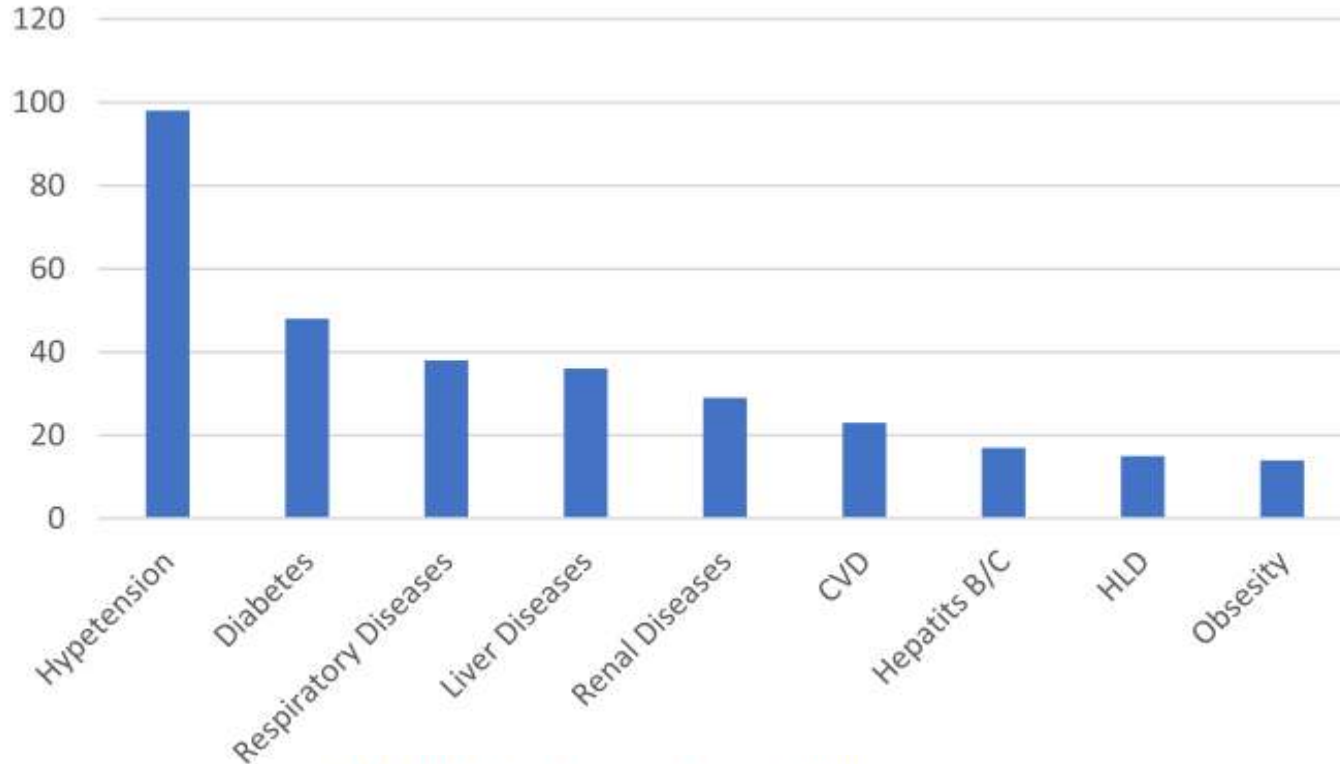

FIGURE 4 Common comorbidities associated with HIV/SARS-CoV-2 coinfection.

378 HIV/SARS-CoV-2 koinfekte olgu
%72 erkek
%60, 40-59 yaş arası
Fatalite oranı %14

%63.7 olguda en az 1 koenfeksiyon
En sık HT
Ölenlerin çoğunda 1'den fazla komorbidite

Association of cardiovascular disease and 10 other pre-existing comorbidities with COVID-19 mortality: A systematic review and meta-analysis

- Kardiyovasküler hastalık
- Hipertansiyon
- Diyabet
- Konjestif kalp yetmezliği
- Kronik böbrek hastalığı
- Kanser

olan COVID-19 hastalarında mortalite riski, bu komorbiditeleri olmayan COVID-19 hastalarına oranla daha yüksek

> Front Public Health. 2020 Sep 25;8:508. doi: 10.3389/fpubh.2020.00508. eCollection 2020.

A Syndemic Perspective on the Management of Non-communicable Diseases Amid the COVID-19 Pandemic in Low- and Middle-Income Countries

Uday Narayan Yadav^{1 2}, Binod Rayamajhee^{3 4}, Sabuj Kanti Mistry^{1 5}, Shradha S Parsekar⁶,
Shyam Kumar Mishra^{3 7}

- COVID-19 pandemisi, bulaşıcı olmayan hastalıklarla yaşayan insanların yaşamlarını olumsuz etkiledi
- COVID-19 ve bulaşıcı olmayan hastalıklar, karşılıklı olarak birbirlerini etkiler
 - Komorbiditeler, COVID-19'a karşı savunmasızlığı artırır
 - COVID-19, komorbiditelerle ilgili risk faktörlerini artırır
- Komorbiditelere COVID-19'un eklenmesi morbidite ve mortaliteyi artırır
 - Komorbiditesi olan birçok hasta, COVID-19 pandemisinin başlangıcından bu yana hastalıkları için tedaviden yoksun kaldı.

A Syndemic Perspective on the Management of Non-communicable Diseases Amid the COVID-19 Pandemic in Low- and Middle-Income Countries

Uday Narayan Yadav^{1,2}, Binod Rayamajhee^{3,4}, Sabuj Kanti Mistry^{1,5}, Shradha S Parsekar⁶, Shyam Kumar Mishra^{3,7}

Fiziksel/sosyal mesafe, sokağa çıkma yasağı, kendi kendine izolasyon ve karantina gibi önleyici yöntemler

- Sigara ve alkol kullanma

Sağlıksız işlenmiş gıdalara bağımlılığın artması

Fiziksel aktivitelerin azalması

- Kilo artışı

Komorbiditeler ve mortalite artar

Sağlık sistemi sadece bir veya bazı tıbbi sorunları ele almamalı, buna ihtiyacı olanlar, özellikle de komorbiditesi olan hastalar için bütünsel bakım sağlamalı

HIV and COVID-19: review of clinical course and outcomes

Lauren K. Barbera¹, Kevin F. Kamis², Sarah E. Rowan^{2,3,4},
Amelia J. Davis¹, Soraya Shehata¹, Jesse J. Carlson², Steven C. Johnson⁴
and Kristine M. Erlandson⁴

- Covid-19'un ortaya çıktığı 2020 başından itibaren sağlık otoriteleri HIV enfekte kişilerin Covid-19 ile enfekte olma ve ciddi seyretme riskinin yüksek olduğunu söyledi
- İleri yaş, obezite, DM, siyah ırk gibi risk faktörleri olanlarda Covid-19 daha ağır seyirli
- HIV enfeksiyonu Covid-19'a yakalanmayı ve ağır enfeksiyon riskini artırır mı?
- Komorbiditelerin rolü var mı?

HIV and COVID-19: review of clinical course and outcomes

Lauren K. Barbera¹, Kevin F. Kamis², Sarah E. Rowan^{2,3,4},
Amelia J. Davis¹, Soraya Shehata¹, Jesse J. Carlson², Steven C. Johnson⁴
and Kristine M. Erlandson⁴

- HIV enfekte hastalarda Covid için de risk yaratan ortak risk faktörleri
 - İleri yaş, sigara içimi, komorbiditeler
 - ART'ye rağmen devam eden inflamasyon
 - Covid hastalarında ağır seyre, ciddi solunum yolu hastalığına ve tromboemboliye neden olabilir
- Pandeminin erken döneminde HIV ile yaşayan bireylerin komorbiditeler ve ART'ye rağmen inflamasyonun devam etmesi nedeniyle Covid-19 enfeksiyonu açısından savunmasız olduğu ve riskli olduğu düşünülmüştü.

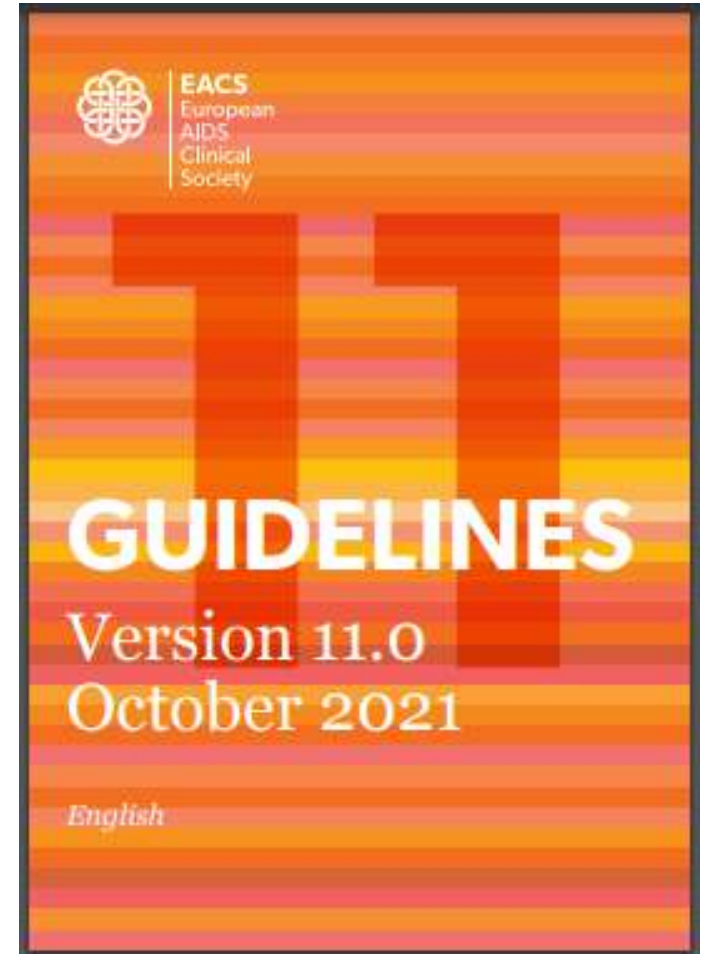
HIV ile yaşayan bireylerde Covid-10 sıklığının normal popülasyondan fazla değil

HIV and COVID-19: review of clinical course and outcomes

Lauren K. Barbera¹, Kevin F. Kamis², Sarah E. Rowan^{2,3,4},
Amelia J. Davis¹, Soraya Shehata¹, Jesse J. Carlson², Steven C. Johnson⁴
and Kristine M. Erlandson⁴

- Pandeminin erken dönemindeki ilk çalışmalar ve küçük kohortlar HIV ile yaşayan bireylerde benzer enfeksiyon oranı ve enfeksiyon şiddeti bildirmişti
- Çalışmalar arttıkça, HIV ile yaşayan bireylerde ciddi hastalık riskinin, YBÜ'ye yatışın ve mortalitenin yüksek olduğu gösterildi

Rehberler ne diyor?

EACS, October 2021

- COVID-19 salgını, rutin sağlık hizmeti sunumunda önemli değişiklikler ve kesintiler de dahil olmak üzere PLWH'nin bakımına birçok zorluk getirdi.
- PLWH'nin bakımına ve ART kullanımına aşına olmayan, HIV uzmanları dışındaki sağlık profesyonelleri, birinci basamak doktorları
- Komorbiditeler için herhangi bir tedaviyi başlatmadan veya değiştirmeden önce HIV uzmanlarına danışmaları önemli
- HIV kliniklerinde kontroller arasındaki aralıklar giderek uzadı
- Eşlik eden hastalıkların yönetimini optimize etmek ve istenmeyen ilaç etkileşimlerini önlemek için ortak bakım düzenlemeleri oluşturulmalı

EACS, October 2021

- Birçok HIV doktoru da komorbiditeleri yönetmede uzman değil
- HIV doktorlarının da, bu tür durumların önlenmesi ve yönetimi konusunda uzman tavsiyesi almaları uygun
- HIV'li bireyler yaşlandıkça, bazılarında kırılanağa ve güçsüzlüğe katkıda bulunabilecek komorbiditeler bir arada görülebilir.
- Bu durumlar ileri yaştaki PLWH'ların tıbbi, psikososyal ve işlevsel kapasitelerini ve sınırlamalarını değerlendirmeyi hedefleyen çok boyutlu ve çok disiplinli geriatrik yaklaşımı gerektirebilir.

HIV ile yaşayan bireylerde COVID-19 epidemiyolojisi

HIV ile yaşayan bireylerde SARS-CoV-2 enfeksiyonu sıklığı normal popölasyondaki gibi

HIV ile yaşayan bireylerde ciddi seyirli COVID-19 enfeksiyonu, risk faktörleri ve sonuçlar

- Genel popölasyona göre HIV ile yaşayan bireylerde daha şiddetli hastalık seyri için kanıt yok
- Hastanede yatan Covid-19 hastaları arasında, HIV ile yaşayan bireyler daha genç ve komorbidite oranı daha fazla
- Eřzamanlı TB ve/veya PCP'si olan hastalarda şiddetli COVID-19
- CD4 sayısı < 200 ve komorbiditeler daha kötü sonuçlara sahip olabilir, ancak kanıtlar az

Covid-19 epidemisi sırasında HIV bakımı

- COVID-19 nedeniyle karantina ve izolasyon sırasında HIV bakımının sürekliliğini sağlamak önemli
- ART değiştirmek önerilmiyor yalnızca virolojik başarısızlık gibi kritik durumlarda düşünülebilir
- Tele-danışmanlık ve tele-eczacılık dahil olmak üzere HIV bakımında kesintiyi önlemek için yerel stratejilerin geliştirilmesi ve sürekli ART tedarikinin sağlanması tavsiye edilir

Covid-19 hastasında HIV enfeksiyonunun yönetimi

- ART zorunlu olmadıkça kesilmemeli, değiştirilmemeli
- Mekanik ventilasyon, ECMO tedavisi, ilaçlarını yutamayan hastalarda ART buna göre düzenlenmeli
- COVID-19 seyri sırasında CD4 sayısı düşebilir, fırsatçı enfeksiyonlar için profilaksi
- COVID-19 sırasında HIV RNA bllipleri görülebilir, klinik önemi ?
- Karantina sırasında ART sağlanmalı, en az 3 aylık ilaçları olmalı
- İzolasyon ve karantina sırasında yeni gelişen veya kötüleşen mental sağlık problemleri sık yaşanabilir, psikolojik ve sosyal destek verilmeli

Covid-19 hastasında HIV enfeksiyonunun yönetimi

- Telemedisin ve telefon vizitleri: ART ve diğer ilaçlarda değişiklik gerekmeyen kronik olarak stabil hastalar
- Yüz yüze kontrol: Akut problemler, ART'ye bağlı yan etkiler, klinik değerlendirme gereken durumlar veya komorbiditeler
- **Komorbiditeler ve koinfeksiyonlar genel rehber önerilerine göre yönetilmelidir**
- Gerektiğinde uzman konsültasyonları istenmelidir
- Diyet, egzersiz gibi sağlıklı yaşam önerileri artırılmalıdır
- İlaç etkileşimlerine dikkat

Yaşam tarzı önerileri

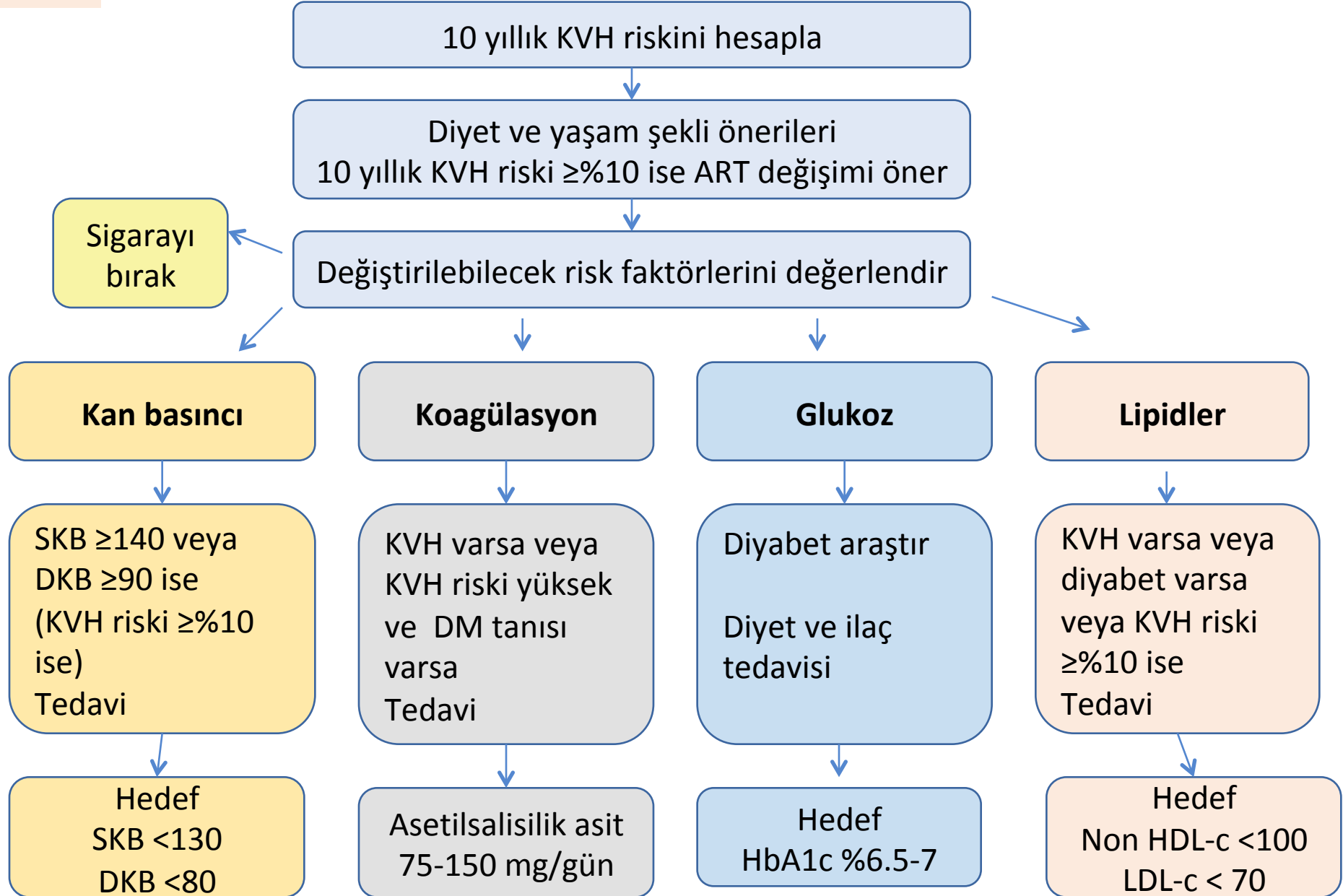
Komorbiditeleri önlemek ve tedavi etmek için

- Sağlıklı beslenme ve diyet ile ilgili öneriler
- Fazla kilolu olan kişiler kilo vermeye motive edilmeli
- Alkol alımı sınırlandırılmalı
- Aktif yaşam önerileri
- Egzersiz, fiziksel aktivite önerileri
- **Sigarayı bırakma**

EACS, October 2021

KVH

Hipertansiyon

- HT varsa tedavi edilmeli, antihipertansif tedavi alıyorsa devam edilmeli
- İlaç ilaç etkileşimlerine dikkat

Dislipidemi

- Yüksek LDL düzeyleri KVH riskini artırır
- Öneriler:
 - HDL'yi artırmak için daha az kalori, daha fazla egzersiz, kiloyu azaltma, sigarayı bırakma
 - TG azaltmak için balık yeme, kalori azaltma, doymuş yağ ve alkol tüketimini azaltma
 - LDL'yi azaltmak için diyet ile doymuş yağ alımının azaltılması. Yanıt alınmazsa ART'yi değiştir, sonra lipid düşürücü ilaç ver
- Vasküler hastalık, KVH riski yüksek olması: Lipid düşürücü tedavi
- Statinler ilk seçenek
- TG >900 ise fibrat önerilir

Osteoporoz

- 50 yaş erkekler, postmenapozal kadınlar, düşme riski ve kırık riski yüksek olanlarda DEXA ile tarama, gerekirse tedavi
- D vitamini eksikliği varsa tedavi

Böbrek hastalıkları

- GFR ve proteinüri
- ART'yi gözden geçir
- İlaç doz ayarları, nefrotoksik ilaçlardan kaçınma
- Nefroloji konsültasyonu

Covid-19 aşı önerisi

Enfeksiyon	Aşılama gerekçesi	Yorum
SARS-CoV-2	Kötü sosyoekonomik koşulların ve obezite, hipertansiyon, KVH, DM gibi komorbiditelerin daha sık görülmesi , HIV ile yaşayan bireylerde, genel popülasyona göre, SARS-CoV-2 enfeksiyonunu edinme riskini ve/veya şiddetli COVID-19 enfeksiyonuna ilerleme riskini artırabilir.	Pandemi durumunda, kişiler ulusal kılavuz önerileri dikkate alınarak, CD4 sayısından ve HIV viral yükünden bağımsız olarak aşılanmalıdır.

Özetle...

- HIV ile yaşıyan bireylerde SARS-CoV-2 enfeksiyonu sıklığı normal popülasyondaki gibi
- Genel popülasyona göre HIV ile yaşıyan bireylerde daha şiddetli hastalık seyri için kanıt yok, komorbiditesi olanlarda daha ciddi seyir olabilir
- Komorbiditeler genel rehber önerilerine göre yönetilmeli

Teşekkürler...